

הגדת ליל הסדר, בגרסתה המוקדמת ביותר המופיעה במשנה, מדגישה את עיקרו של ערב זה - סיפור יציאת מצרים ומשמעותו - ומלווה ברעיונות מעוררי סקרנות ועניין עבור הילדים. מאז, לאורך מאות שנים עד ימינו, התפתחה ההגדה לנוסח המוכר לנו היום הכולל מדרשים, שירים וסמלים. ההגדה זו מוקדשת לחגיגות 75 שנה למדינת ישראל, אשר להן תוכן רב המשותף עם הסיפור המכונן של יציאת מצרים.

מה הגדה ישראלית בשנתנו?

פתיחה

חימום

לפני שמתחילים לקרוא את ההגדה בואו נראה כמה אתם באמת יודעים על פסח, על ההגדה ועל יציאת מצרים!

פסח

ברל כצנלסון

עם שומר
במשך אלפי שנים את יום
צאתו מבית עבדים.
ודרך כל מחלות השעבוד,
האינקוויזיציה, השמד והפרעות
נושאת האמה בלבה
את הגעגועים לחפש
בזכרון עתיק
אשר כלו מפנה לקראת העתיד.
מאבות אל בנים, דרך כל הדורות,
נמסר דבר יציאת מצרים כזכרון אישי
אשר איננו מחויר ואיננו דקה.
איזה יצר חרות עמק טבוע בלב עם,
שיכול היה באביב ימיו ליצר
יצירה קזאת ולמסר אותה מדור לדור.

סימני הסדר

מה הקטע עם זה?

ההגדה עוברת דרך 14 סימנים המנחים את המשתתפים - על מה מברכים, מה אוכלים ומה שרים בכל שלב של הערב. מבין הסימנים הארוך והמשמעותי ביותר הוא ה'מגיד'. בחלק זה אנחנו נענים למצווה היסודית ביותר של ערב פסח - והגדת לבנך ולבתך.

את הסדר מלווה צלחת הסדר. חלק ממרכיבי הצלחת מופיעים גם כסימנים בסדר וחלק בעלי משמעות סמלית בלבד ואינם מוזכרים במהלך ההגדה. בצלחת נהוג להניח: זרוע, ביצה, מרור, חרוסת וכרפס.

חג חירות שמח!

קִדְשׁ

חגיגת האָביב

כי הנה הסתו עבר,
הגשם חלף הלק לו.

הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע
בארצנו.

התאנה חנטה פניה
והגפנים סמדר נתנו
ריח.

שיר השירים פרק ב'

נמזוג כוס ראשונה,
היא כוס האביב, ונברך:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך
העולם, בורא פרי הגפן.

כוס נשא לשנת תבואה חדשה,
לברכת שמים ולתנובת הארץ,
בפתח חג החרות.

וּרְחֵץ

בשלב זה ההגדה מנחה את
המשתתפים לרחוץ ידיים.

כַּרְפֵּס

נטעם מפרי האדמה, ונאמר:

כרפס זה, על שום מה? על שום
ראשית פריחת האביב. מי יתן
ויהיה זה רמז לימים של
התחדשות וצמיחה, לבלוב ואהבה.

יַחַץ

נחצה את המצה האמצעית. נעטוף
את חציה כאפיקומן.
(הורים: החביאו בזמנכם הפנוי)

כעני הנוהג לחצות את פת הלחם
ולטמן את מחציתה לעת הצרה, כך
אנו מעלים בזכרוננו את ענים של
אבותינו ואמותינו, ואת העוני שגם
בימינו לא הצלחנו לבער.

הא לחמא עניא
די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים.
כל דכפין ייתי ויכל,
כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא, לשנה הבאה בארעא
דישראל.
השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

ובעברית:

זהו לחם העני והענוי, שאכלו אבותינו
בארץ מצרים. כל רעב יבוא ויאכל,
כל נצרך יבוא ויפסח. השנה כאן,
לשנה הבאה בארץ ישראל. השנה
עבדים, לשנה הבאה בני חורין.

מגיד

אז מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

בלילה הזה, לפני שנאכל, נספר את ספור יציאת בני ישראל ממצרים.

וירד מצרימה

יעקב אבינו חי עם משפחתו הגדולה בארץ כנען. באותם הימים היתה בארץ בצרת קשה. בשל הרעב הכבד, ירדה משפחתו של יעקב לארץ מצרים העשירה במזון. במצרים, גדלה משפחת יעקב והתחזקה מאוד. יום אחד עלה במצרים מלך בשם פרעה, שחשש שבני ישראל (בני יעקב) ימרדו בשלטונו. על כן שעבד אותם כעבדיו.

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפלו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

עבדים היינו, עתה בני חרין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

- שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה - הלילה הזה כלו מצה!
- שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות - הלילה הזה מרור!
- שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפלו פעם אחת - הלילה הזה שתי פעמים!
- שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין - הלילה הזה כלנו מסבין!

כנגד ארבעה בנים ובנות דברה התורה:

- אחת חכמה, אחד רשע, אחת תמה ואחד שאינו יודע לשאל. **קשבת שואלת בחכמה:** 'מה הן המצוות והחקים שאנו מצוים בהם הפסח?' מלמדים אותה את כל הלכות הפסח, מהראשונה ועד האחרונה. **קשבת שואלת ברשעות:** 'מה הטעם בעריכת סדר פסח בכלל?' עונים לו כי בגישה כזו, ספק אם היה יוצא ממצרים.
- קשבת שואלת בתמימות:** 'מה קרה שם?' מספרים לה בהתרגשות על הנסים והנפלאות שארעו כשיצאו בני ישראל ממצרים.
- ומה עושים עם הילד שאינו שואל אף שאלה?** 'את פתח לו'. מספרים לו את הספור כך שיעורר את דמיונו.

נטעם מן המרור, ונאמר:

מרור זה, על שום מה?

על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו ואמותינו במצרים בעבודת פרה, בחמר ובלבנים.

והיא שעמדה

בני ישראל נאנקו תחת על השעבוד, אך זכרון הברית שאליהם כרת עם אבותיהם אברהם, יצחק ויעקב נטע בהם אמונה, כי יום יבוא ויהפכו לעם חפשי בארצם. אמונה זו עמדה לזכותם ושמרה על רוחם איתנה.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו.

שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו,

אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו,

והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

העם היהודי עמד, לאורך אלפי שנים, בניסיונות רבים וקשים. האזינו לפרק פודקאסט קצר המספר את סיפורו של אחד הנסיונות הקשים ביותר - החיים בגטו בזמן מלחמת העולם השנייה, ועל הבחירה להתאחד ולמרוד במציאות.

האזינו לפודקאסט

ביד חזקה ובזרוע נטויה

האל שמע את שועת עמו ושלח להם את משה כמנהיג ומושיע. כשנולד משה, רצתה אמו יוכבד להצילו. היא הניחה אותו בתבה על גדת היאור, מקוה שימצא, ואת מרים אחותו הגדולה הציבה לשמור עליו. בת פרעה, אשר ירדה לרחץ בנהר, משתה את משה התינוק מן המים, חמלה עליו, והחליטה לגדלו כבנה הנסיך.

משה בגר, יצא את ארמון פרעה וראה את עמו בסבלותיו. בשליחות האל הוא פנה למלך פרעה ודרש: 'שלח את עמי', אך פרעה סרב לשלח את עבדיו. אלהים ציד את משה באותות ובמופתים, והטיל על המצרים מכה אחר מכה כדי לשכנע את פרעה לשלח את העם.

אלו עשר המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים (נהוג לטבול את האצבע בכוס היין האישית ולמנות את המכות בזילוף יין על הצלחת)

דם צפרדע כנים

ערב דבר שחין

ברד ארבה חשך

מכת בכורות

היום אתם יצאים בחדש האביב

בליל הפסח פקדה מגפה קשה את ארץ מצרים. רק על בתיהם של בני ישראל, אשר סמנו בדם, פסחה המגפה, והבנים לא נפגעו. רק לאחר מכה זו נכנע פרעה ושלח את בני ישראל לחפשי. בני ישראל מהרו והכינו מצות, אספו מעט צידה לדרך ונמלטו ממצרים.

כל שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו,
ואלו הן: (כל המשפחה אומרת יחד)

פסח, מצה ומרור

פסח לזכר המגפה שפסחה על בתי אבותינו ואימותינו במכת בכורות.
מצה לזכר המצות שאפו כי לא הספיקו להתפוח בצקם ללחם.
מרור לזכר השעבוד שמרר את חיי אבותינו ואמותינו במצרים.

ותקח מרים הנביאה את התף בידה

בהגיעם אל הים הרים משה את מטהו והים נבקע לשניים. בני ישראל עברו
ביבשה בתוך הים, והמים להם כחמה. אז יצאו בני ישראל ברכוקים ומחולות
בהנהגתה של מרים הנביאה, ושמחה גדולה שרתה עליהם.
בנדודיהם הארכים במדבר עמדו בני ישראל מול אתגרים רבים, קבלו את
התורה והפכו לעם. בתם הנדודים הגיעו לארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש.

מרים, אחותו הגדולה של משה, היא אחת משבע דמויות של
נשים נביאות הנזכרות בתנ"ך. רוצים להכיר אותה יותר?
מוזמנים להאזין לפרק פודקאסט על חייה של מרים.

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לעז,

היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו

הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור.

הקרים רקדו כאילים, גבעות - פבני צאן.

מה לך הים כי תנוס, הירדן - תסב לאחור,

הקרים - תרקדו כאילים, גבעות - פבני צאן.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים.

יצאנו לשנות את פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם.
בכל מערכות האנושות לחרות שם היינו, בכל 'יציאת מצרים' של כל העמים
וכל הדורות.

לא ננמיה את הדגל עד בוא היום, והיה דגלנו לדגל החברה המשחררת,
עד יקום האדם במלוא קומתו, ויתגלה לעין כל באור הנצחים הצפון בו,
קשדעתו רחבה, לבו טהור, ידיו נאמנות וחייו חפש וצדק, וכבוד כל אדם ראש
פנה הוא לחברה הננאלת.

בוא יבוא היום ההוא.

משה בלינסון, 1934

נמזוג כוס שנייה, היא כוס לעצמאות מדינת ישראל, ונברך:

נברך את עם ישראל, עם עולם, אשר קידש החיים ורצה בהם,
ויום חג עצמאותו באהבה וברצון הוריש לנו, זיכרון לדור התקומה,
ראשית צמיחת הגאולה, זכר ליציאה משיעבוד גלויות,
יום חג זה לאהבה ולשלום הנחילנו.
ברוך העם אשר היום יום חג עצמאותו.

ד"ר יעקב מעוז

לישנא - התחדשות הארמית בישראל

השנה נציין 75 שנה למדינת ישראל! קיומה של המדינה מאפשר
ליהודים מכל העולם למצוא בית בטוח. קהילת ביתא ישראל
שמרה במשך אלפי שנים על הכמיהה לארץ ישראל ולירושלים,
וכשהגיעה העת, עשתה מסע דומה מאוד למסעם של בני
ישראל במדבר. האזינו לסיפור מנקודת מבטה של ילדה אחת...

האזינו לפודקאסט

שִׁלְחַן עוֹרָר

בתיאבון!
לדף הבא נחזור בקינוח.

בוא!
אינניא!

מְרוֹר כּוֹרֵר

ניטול כזית מן המצה ונכרוך
עמה כזית מן המרור, ונאמר:

זָכַר לְמִקְדָּשׁ, בְּיָמֵינוּ יִחַדֵּשׁ.
כְּהַלְלֵנוּ הַזְּקֵנוּ שֶׁהֵיָה כּוֹרֵךְ וְאוֹכְלֵנוּ
בְּבֵת אַחַת, לְקֹזֵם מֵה שֶׁנֶּאֱמַר:
"וּמִצּוֹת עַל מְרָרִים יֵאָכְלֵהוּ."

כל אחד מכין ליושב מימינו
כריך מכל הטוב שעל שולחן
הסדר.

מוֹצִיא מִצָּה

נרים את קערת המצות, ונברך:

פּוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמְשַׁבֵּיעַ לְכֹל חַי
רְצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.
בְּרוּךְ אַתָּה !! אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל
אֲכִילַת מִצָּה.

רְחֻצָּה

בשלב זה, שוב מנחה ההגדה
את הקוראים לרחוץ ידיים,
הפעם בתוספת ברכה:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

צפון

זה הזמן להחביא ולחפש את האפיקומן, ורק לאחר מכן להמשיך בקריאה.

אחרי שנמצא האפיקומן, נחלק אותו בין הסועדים, ונאמר:

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות אפיקומן!

בירה

נמזוג כוס שלישית, היא כוס החירות, ונברך:

נברך על זכותם הטבעית של בני האדם לכבוד ולחופש. נברך את אלו הנאבקים עבור חרותם שלהם ושל אחרים, בארץ ובעולם. מי יתן והחברה בישראל ובעולם כולו תעמיק את מחיבתה לערכי החרות, השיוון והצדק. ונאמר אמן.

הליל

שיר המעלות

בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים
אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה
הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים
שובה ה' את שביטנו כאפיקים בנגב
הזרעים בדמעה ברנה יקצרו
הלוח ילך ובכה נשא משה הזרע
בא יבא ברנה נשא אלמתיו.
תהלים קכו

נמזוג כוס רביעית, היא כוס המשפחה, ונברך:

בשביל לצאת לחירות, נחוצים שורשים.
נברך על הבית והמשפחה, אלו שנולדנו לתוכם ואלו שבחרנו לאורך חיינו. שנמשיך ללוות אלה את אלו ברגעים הגבוהים והנמוכים של החיים, וחיינו יהיו מלאים בבריאות, שלווה ושלוש. אמן.

עירכו סבב ברכות שבו כל בן משפחה יברך את היושב לשמאלו

נרצה

חסל סדור פסח כהלכתנו, ככל כוננתנו ורצוננו. כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו:
לשנה הבאה בירושלים הבנויה.

נסיים את הערב בשירה משותפת

כנפי רוח הרב קוק

בן אדם,
עלה למעלה, עלה.
עלה למעלה, עלה, בן אדם.
עלה, למעלה עלה.
כי כַח עַז לָךְ,
יש לך כַּנְפֵי רוּחַ,
כַּנְפֵי נְשָׁרִים אֲבִירִים.
אֶל תִּכְחַשׁ בָּם,
פֶּן יִכְחָשׁוּ לָךְ.
דרוש אותם – דרוש, בן אדם,
וימצאו לך מיד.

איך יודעים שבא אביב? דתיה בן-דור

איך יודעים שבא אביב?
מסתכלים סביב סביב
ואם רואים שאין עוד בוץ בשבילים
ואם רואים שנעלמו המעילים
ואם פרג וגם חרצית
לכבוד החג קישטו ארצי
אז יודעים (אז יודעים)
שבא אביב (שבא אביב)
אז יודעים שבא אביב,
אז יודעים שבא אביב.

איך יודעים שבא אביב?
מסתכלים סביב סביב
ואם רואים המון ידים חרוצות
נושאות סלים כבדים עם יין ומצות
ואם שרים "שמחה רבה" -
"אביב הגיע, פסח בא"
אז יודעים (אז יודעים)
שבא אביב (שבא אביב)
אז יודעים שבא אביב,
אז יודעים שבא אביב.

שמחה רבה יפה בלהה

שמחה רבה, שמחה רבה,
אביב הגיע, פסח בא!
שמחה רבה, שמחה רבה,
אביב הגיע, פסח בא!
תפרו, תפרו, תפרו לי בגד עם כיסים.
מילאו, מילאו, מילאו כיסי באגוזים.
שמחה רבה...
שאלו אשאל, שאלו אשאל ארבע קושיות
שתה אשתה, שתה אשתה ארבע כוסות.
שמחה רבה...
וכוס גדולה, וכוס גדולה אימי תביא
לאליה לאליה הנביא.
שמחה רבה...
הלואי יבוא, הלואי יבוא, הלואי יסור
יראה אותי, יראה אותי כל כך הדור.

כמו ציפור עפרה חזה

כמו ציפור נולדה לחופש
אפרוש כנפיי לי אל הנופש
כי תקוותי בי שבו לקנן
אשכח ימים ללא מרגוע
אמצא מנוחה שלוות אלוה
וגם שירי חזרו להתנגן.
בין ידידיי על המרפסת
אני ממש ממש נרגשת
גם בליבי ארגיש את השינוי
אתמול הייתי כעיוורת
כה בודדה כל כך אחרת
ופתע כמו חלום בלתי צפוי.
אמשיך לשיר שירי אוהבת
אחרוז מילים פניני מחשבת
ארגיש סוף סוף, הו, מה זה לחיות
ימים נלחמתי לא ויתרתי
על יאוש סוף סוף גברתי
על כן אני בין המאושרות...

שמור

פסח